

Centrul de Formare și Evaluare în
Asistența Socială

Asociația Asistenților Sociali din
România

RAPORT

Evaluarea intereselor și a nevoilor de formare
profesională continuă a asistenților sociali angajați
în penitenciare și centre educative

ROMÂNIA 2021

1. INTRODUCERE

Evaluarea intereselor și a nevoilor pentru formarea profesională continuă a asistenților sociali angajați în penitenciare a fost realizată în luna ianuarie 2021.

Evaluarea intereselor și a nevoilor pentru formarea profesională continuă a inclus trei arii care să fie vizate de programele de informare și formare:

1. Competențele din pachetul profesional de bază al asistentului social;
2. Procesele implicate în actul profesional al asistentului social;
3. Domeniile specifice de intervenție.

La chestionarul de evaluare au răspuns 31 asistenți sociali și coordonatori/directori ai serviciului de reintegrare socială/ asistență psihosocială / educație și asistență psihosocială din cadrul penitenciarelor și a centrelor educative din 15 județe: Alba, Argeș, Bistrița, Deva, Dâmbovița, Galați, Iași, București, Botoșani, Mehedinți, Prahova, Slobozia, Târgu Ocna, Timiș, Tulcea.

Evaluarea a fost realizată de către Centrul de Formare și Evaluare în Asistența Socială (CFCECAS) împreună cu Asociația Asistenților Sociali din România (ASproAS) și consultanță oferită de către Federația Internațională a Asistenților Sociali, Europa (IFSW Europe).

În 2021, Centrul de Formare și Evaluare în Asistența Socială (CFCECAS) vă oferi un număr de seminarii de informare și cursuri care vor acoperi temele de interes care reies din această evaluare de interese și nevoi de formare continuă.

2. FORMAREA PROFESIONALĂ CONTINUĂ A ASISTENȚILOR SOCIALI ANGAJAȚI ÎN PENITENCIARE

Persoanele private de libertate se confruntă cu o serie de provocări sociale, economice și personale care tind să complice semnificativ reintegrarea lor socială după eliberare. Unele dintre aceste provocări rezultă din circumstanțele și experiențele personale, altele sunt consecințe directe ale încarcerării sau atitudinea și dispoziția comunității față de persoanele eliberate din penitenciar.

Fără programe eficiente care să ajute persoanele private de libertate să facă față acestor multiple provocări, probabilitatea reintegrării lor sociale este foarte scăzută.

Programele de reabilitare organizate în penitenciar sunt eficiente atunci când se bazează pe o diagnoză completă și o evaluare individuală a persoanei și a situației acesteia, dar și pe programe individualizate de suport.

Pregătirea adecvată a asistenților sociali pentru realizarea evaluării, pregătirea și implementarea programelor individualizate de suport este esențială în acest proces.

Pe de o parte, evaluarea trebuie să ia în considerare factorii de risc, precum și factorii de protecție sau reziliență. Pe de altă parte, metodele tradiționale de predare-învățare nu sunt eficiente în educația adulților și mai ales în educația persoanelor încarcerate.

Lipsa motivației și alegerea unor metode neadecvate de lucru pot duce la o participare scăzută a deținuților la programe, precum și la lipsa de progres în realizarea schimbărilor necesare. Iar această situație va fi percepută ca un refuz din partea persoanelor private de libertate de a învăța și a schimba comportamente și atitudini, sau ca o ineficiență a programelor educaționale.

3. EVALUAREA INTERESELOR ȘI A NEVOILOR PENTRU FORMAREA PROFESIONALĂ CONTINUĂ

În cadrul evaluării au fost vizate 3 arii:

- 3.1. Competențele din pachetul profesional de bază al asistentului social;
- 3.2. Procesele implicate în actul profesional al asistentului social;
- 3.3. Domeniile specifice de intervenție.

Pentru fiecare arie de evaluare temele au fost predefinite, iar respondenții au avut posibilitatea să adauge propuneri.

3.1. COMPETENȚELE DIN PACHETUL PROFESIONAL DE BAZĂ AL ASISTENTULUI SOCIAL

Profilul profesional al asistentului social s-a modificat de-a lungul anilor, urmând nevoile oamenilor de adaptare la schimbările sociale, dar și înțelesul definiției profesiei de asistent social așa cum este dezvoltată de către IFSW și valorile profesiei de asistent social. Termenul de competență profesională este înțeles ca având trei dimensiuni: A ȘTI (cunoașterea), A FACE (practica), A FI (valorile).

Există o provocare în a armoniza cunoștințele abstracte, pe de o parte și capacitatea concretă pe de altă parte. Cele 15 competențe profesionale ale profilului profesional al Asistentului Social au fost identificate de Hendik Epe și CFCECAS.

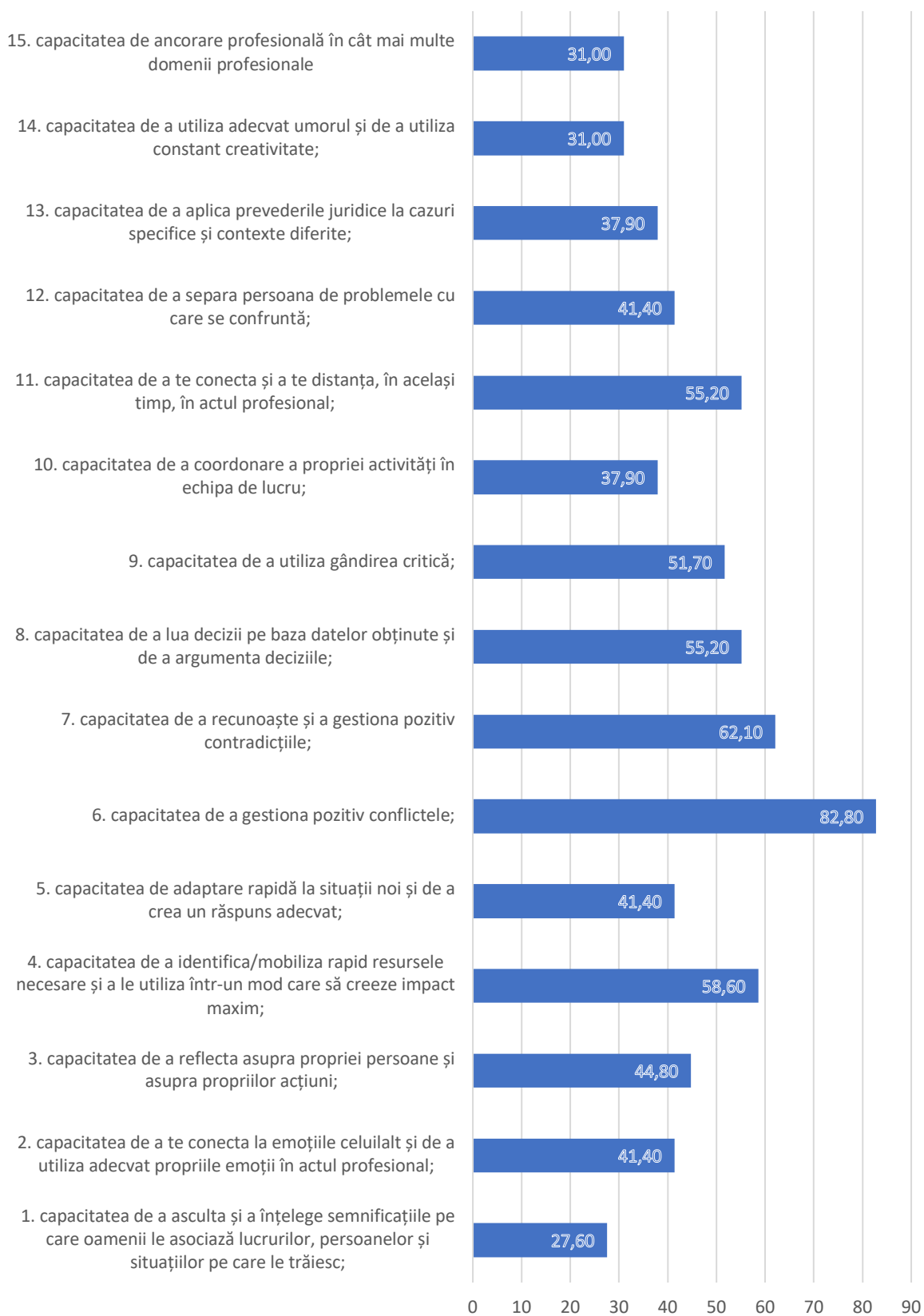
Descrierea pachetului de competențe profesionale este disponibilă pe:

<http://www.asproas.ro/competentele-profesionale-care-compun-profilul-profesional-al-asistentului-social/>

Cele 15 competențe propuse în cadrul evaluării și selecția făcută de către respondenți:

1. capacitatea de a asculta și a înțelege semnificațiile pe care oamenii le asociază lucrurilor, persoanelor și situațiilor pe care le trăiesc – 27,6% dintre respondenți;
2. capacitatea de a te conecta la emoțiile celuilalt și de a utiliza adecvat propriile emoții în actul profesional - 41,1% dintre respondenți;
3. capacitatea de a reflecta asupra propriei persoane și asupra propriilor acțiuni - 44,8% dintre respondenți;
4. capacitatea de a identifica/mobiliza rapid resursele necesare și a le utiliza într-un mod care să creeze impact maxim - 58,6% dintre respondenți;
5. capacitatea de adaptare rapidă la situații noi și de a crea un răspuns adecvat - 41,1% dintre respondenți;
6. capacitatea de a gestiona pozitiv conflictele - 82,8% dintre respondenți;
7. capacitatea de a recunoaște și a gestiona pozitiv contradicțiile - 62,1% dintre respondenți;
8. capacitatea de a lua decizii pe baza datelor obținute și de a argumenta deciziile - 55,2% dintre respondenți;
9. capacitatea de a utiliza gândirea critică - 51,7% dintre respondenți;
10. capacitatea de a coordona a propriei activități în echipa de lucru - 37,9% dintre respondenți;
11. capacitatea de a te conecta și a te distanța, în același timp, în actul profesional - 55,2% dintre respondenți;
12. capacitatea de a separa persoana de problemele cu care se confruntă - 41,4% dintre respondenți;
13. capacitatea de a aplica prevederile juridice la cazuri specifice și contexte diferite - 37,9% dintre respondenți;
14. capacitatea de a utiliza adecvat umorul și de a utiliza constant creativitate - 31,1% dintre respondenți;
15. capacitatea de ancorare profesională în cât mai multe domenii profesionale - 31,1% dintre respondenți;

Evaluarea competențelor din pachetul profesional de bază al asistentului social

3.2. PROCESELE IMPLICATE ÎN ACTUL PROFESIONAL AL ASISTENTULUI SOCIAL

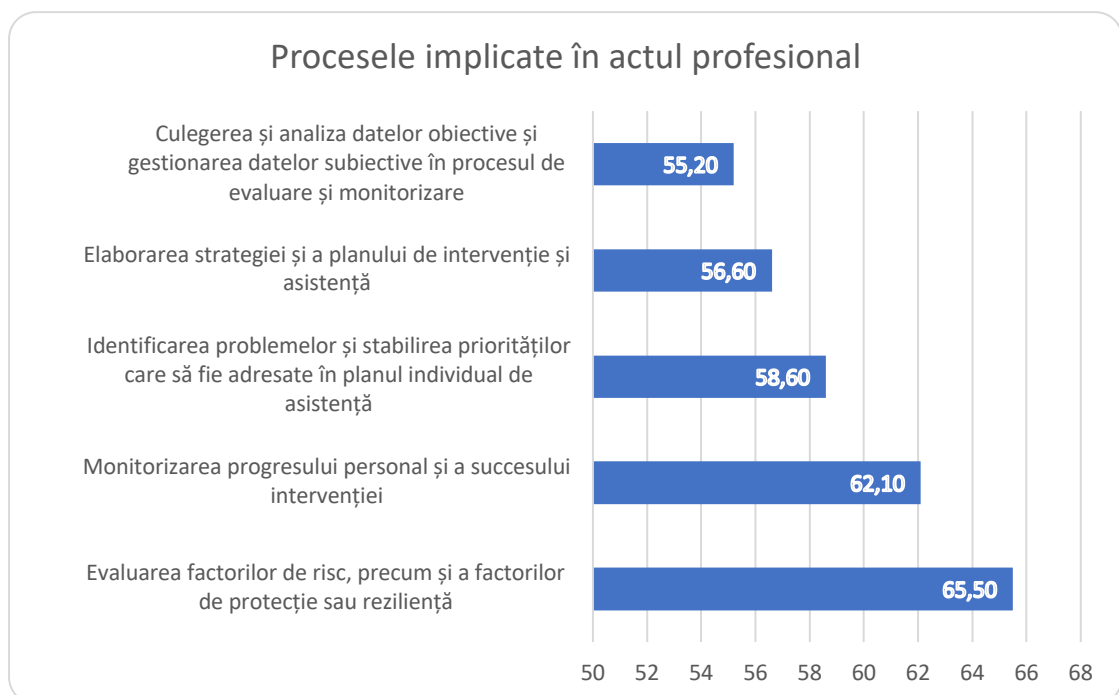
Intervenția asistentului social urmează un proces logic de:

- culegere a și analiza datelor obiective și gestionarea datelor subiective;
- evaluare a factorilor de risc, precum și a factorilor de protecție sau reziliență;
- identificarea problemelor și stabilirea priorităților care să fie adresate în planul individual de asistență;
- elaborarea strategiei și a planului de intervenție și asistență.

La acestea se adaugă monitorizarea progresului personal făcut de către persoana care beneficiază de suport și succesul intervenției.

Această monitorizare este importantă pentru că ajută persoana să identifice abilitățile și cunoștințele pe care le deține deja și permite ajustarea suportului sau adăugarea unui suport suplimentar.

Evaluarea succesului intervenției în asistența socială urmează un proces legat de progresul planificat în planul de intervenție.

3.3. DOMENIILE SPECIFICE DE INTERVENȚIE.

3.3.1. Menținerea unui contact relevant între persoanele private de libertate și familie

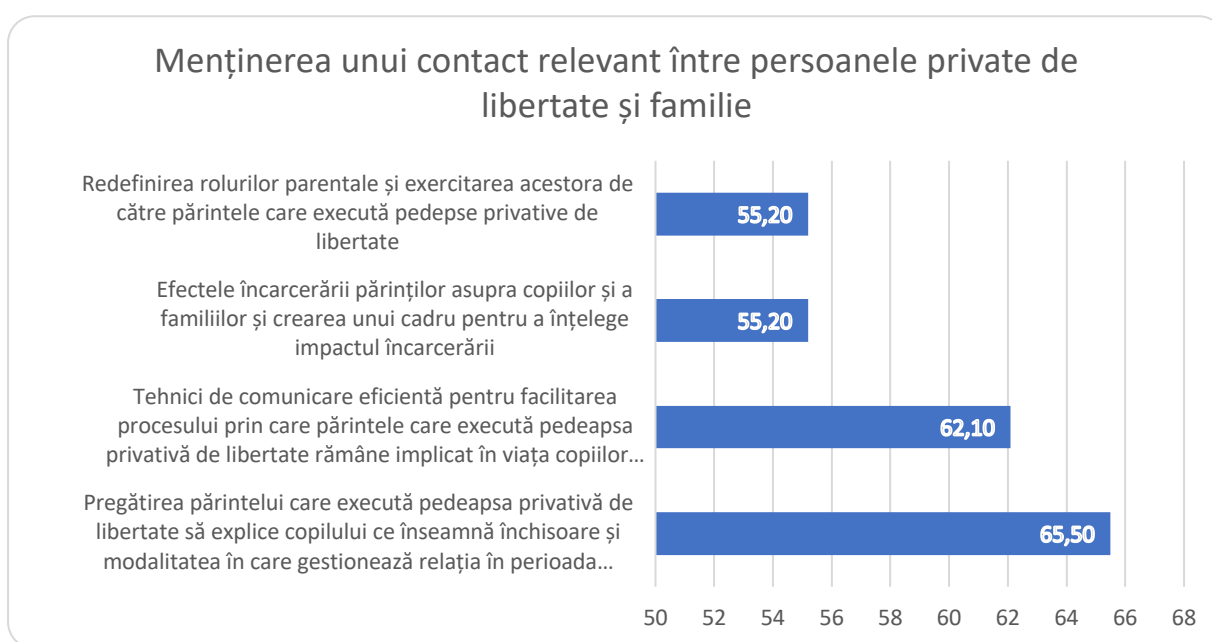
Închisorile izolează persoanele deținute de familiile lor. Mai mult, persoanele private de libertate sunt adesea transferate în închisori în funcție de riscul de securitate și acest lucru poate implica mutarea lor departe de casă și familie.

Pregătirea persoanelor private de libertate pentru a stabili și menține un contact constructiv cu familiile lor este o modalitate importantă de a facilita reintegrarea socială după eliberare.

Diverse programe pot fi proiectate pentru a lucra cu familiile, pentru a clarifica modificările de roluri și a realiza o conectare valoroasă cu membrii familiei pe perioada executării pedepsei privative de libertate.

Prioritățile identificate de respondenți cu privire la interesele și nevoile de formare profesională continuă în acest domeniu specific de intervenție:

- Pregătirea părintelui care execută pedeapsa privativă de libertate să explice copilului ce înseamnă închisoare și modalitatea în care gestionează relația în perioada executării pedepsei - 65,5% dintre respondenți;
- Tehnici de comunicare eficientă pentru facilitarea procesului prin care părintele care execută pedeapsa privativă de libertate rămâne implicat în viața copiilor pe perioada executării pedepsei - 62,1% dintre respondenți;
- Efectele încarcerării părinților asupra copiilor și a familiilor și crearea unui cadru pentru a înțelege impactul încarcerării - 55,2% dintre respondenți;
- Redefinirea rolurilor parentale și exercitarea acestora de către părintele care execută pedeapsa privativă de libertate - 55,2% dintre respondenți;

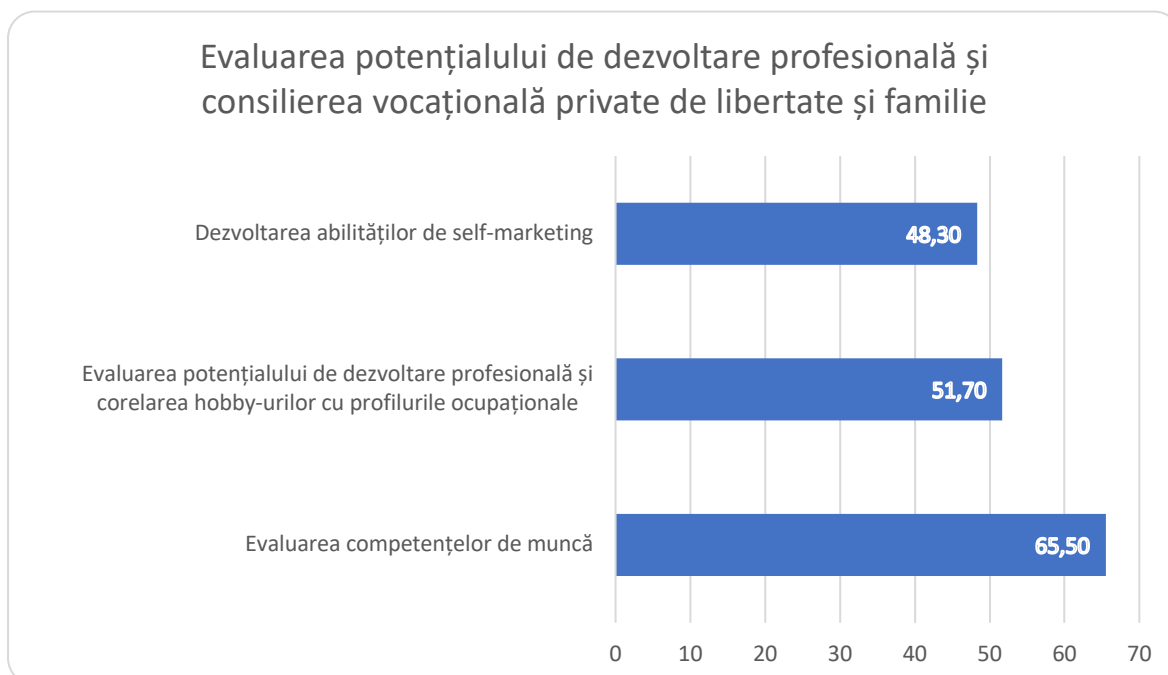
3.3.2. Evaluarea potențialului de dezvoltare profesională și consilierea vocațională

Ocuparea forței de muncă este esențială pentru capacitatea persoanei care execută pedeapsa privativă de libertate de a avea o locuință, de a avea stabilitate financiară, de a-și sprijini membrii familiei, de a-și câștiga încredere în sine, de a crea relații sociale semnificative și, în cele din urmă, de a renunța la infracțiuni.

Prin urmare, asistenții sociali trebuie să pună un accent considerabil pe crearea oportunităților pentru formare competențelor profesionale în perioada executării pedepsei, astfel încât persoanele care execută pedepse privative de libertate să poată să caute, să găsească și să mențină un loc de muncă după eliberare.

Prioritățile identificate de respondenți cu privire la interesele și nevoile de formare profesională continuă în acest domeniu specific de intervenție:

- Evaluarea competențelor de muncă - 65,5 dintre respondenți;
- Evaluarea potențialului de dezvoltare profesională și corelarea hobby-urilor cu profilurile ocupaționale - 51,7 dintre respondenți;
- Dezvoltarea abilităților de self-marketing - 48,3 dintre respondenți;

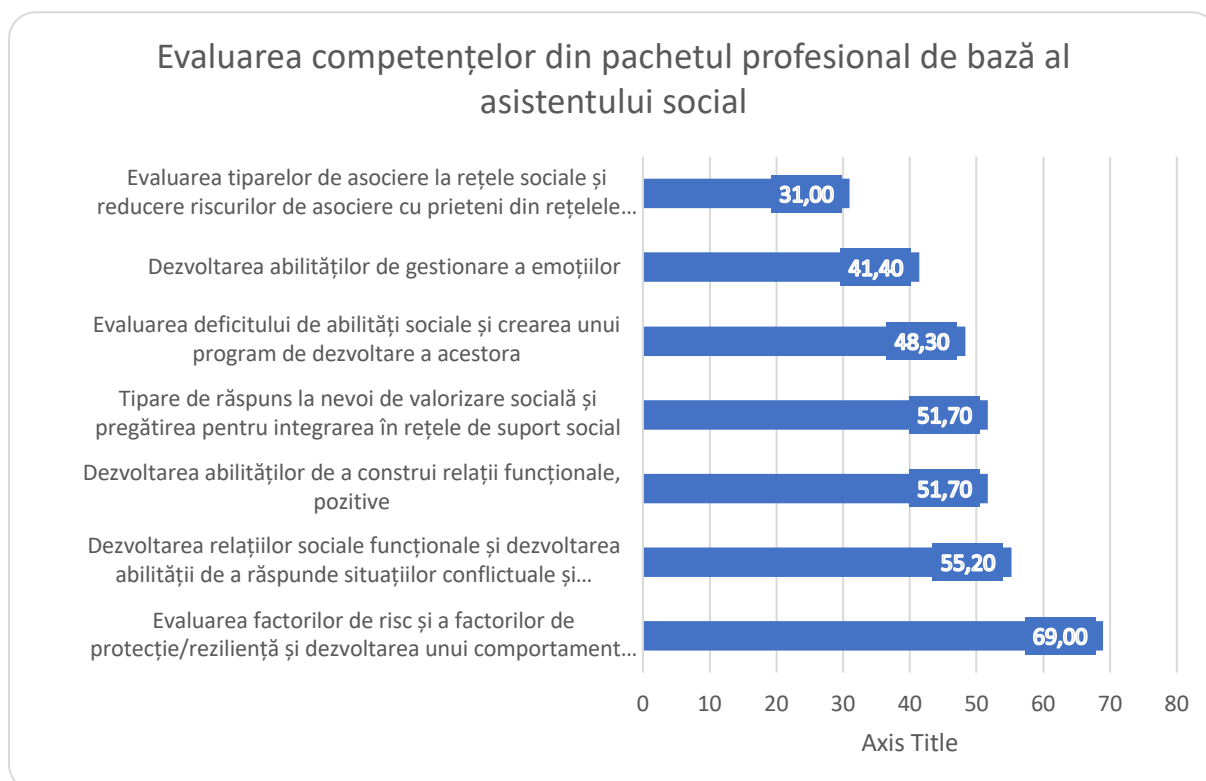
3.3.3. Evaluarea riscurilor mediului social comunitar și pregătirea abilităților sociale necesare construirii rețelelor sociale

Lipsa abilităților sociale diminuează capacitatea persoanelor care sunt eliberate din penitenciar să-și creeze relații sociale și rețele sociale de suport.

Persoanele eliberate din penitenciar au nevoie să-și creeze relații sociale noi care să reducă riscul de recidivă.

Prioritățile identificate de respondenți cu privire la interesele și nevoile de formare profesională continuă în acest domeniu specific de intervenție:

- a. Evaluarea deficitului de abilități sociale și crearea unui program de dezvoltare a acestora – 48,30% dintre respondenți;
- b. Evaluarea tiparelor de asociere la rețele sociale și reducere riscurilor de asociere cu prieteni din rețelele criminogene – 31% dintre respondenți;
- c. Tipare de răspuns la nevoi de valorizare socială și pregătirea pentru integrarea în rețele de suport social 51,70% dintre respondenți;
- d. Evaluarea factorilor de risc și a factorilor de protecție/reziliență și dezvoltarea unui comportament alternativ non-criminal în situații de risc 69% dintre respondenți;
- e. Dezvoltarea relațiilor sociale funcționale și dezvoltarea abilității de a răspunde situațiilor conflictuale și nevoilor sociale într-un mod pozitiv 55,20% dintre respondenți;
- f. Dezvoltarea abilităților de gestionare a emoțiilor 41,40 % dintre respondenți;
- g. Dezvoltarea abilităților de a construi relații funcționale, pozitive 51,70% dintre respondenți;

3.3.4. Dezvoltarea abilităților de viață autonomă.

În timpul detenției, persoanele încarcerate trebuie să se conformeze mediului restrâns al închisorii.

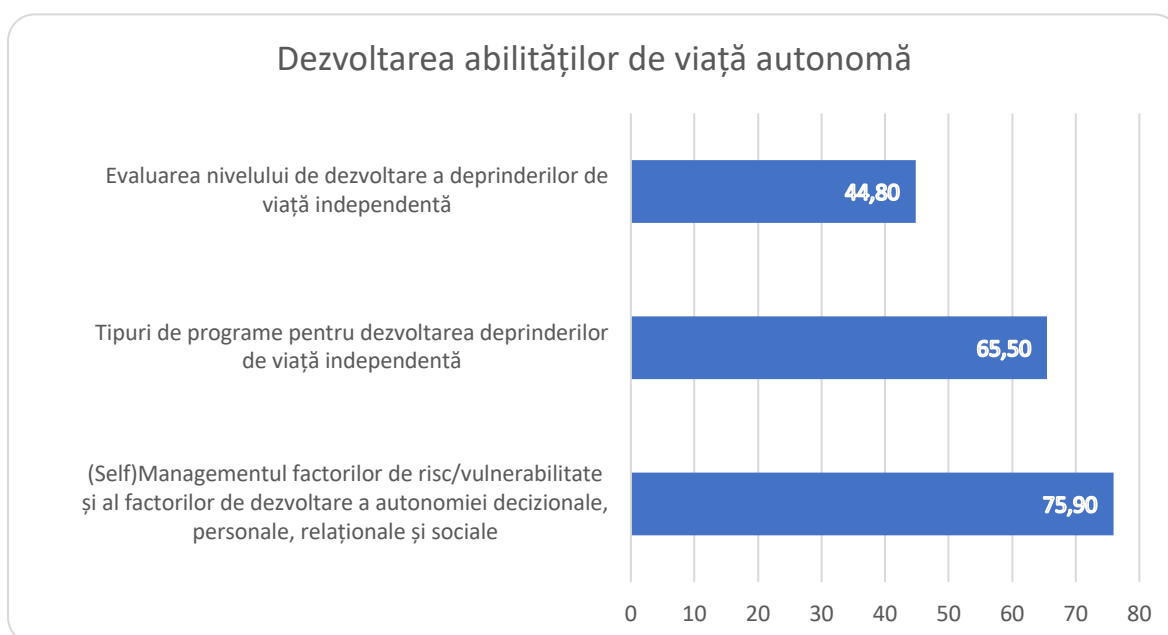
Prin urmare, persoanele care execută pedepse privative de libertate, în special cele care au fost în custodie pentru o perioadă îndelungată, au tendința de a experimenta o independență diminuată, o diminuare a autodeterminării, stimă de sine scăzută și lipsa inițiativelor.

Persoanelor eliberate din penitenciar li se cere brusc să-și organizeze viața independent în afara sistemului închisorii. Unele dintre ele, inclusiv tinerii, este posibil să nu fi avut niciodată ocazia adecvată de a dobândi abilitățile de bază necesare pentru a gestiona rutinele vieții de zi cu zi. Altele au deficiențe în ceea ce privește maturitatea interpersonală și abilitățile interpersonale și pot avea nevoie de ajutor în dezvoltarea unui repertoriu de răspunsuri acceptabile din punct de vedere social, abilități de gestionare și rezolvare a conflictelor și abilitatea de a se angaja neconflictual în interacțiuni sociale.

Mai mult, este posibil să fie nevoie să se dezvețe de unele dintre tiparele de interacțiune socială pe care le-au învățat în timpul detenției.

Prioritățile identificate de respondenți cu privire la interesele și nevoile de formare profesională continuă în acest domeniu specific de intervenție:

- (Self)Managementul factorilor de risc/vulnerabilitate și al factorilor de dezvoltare a autonomiei decizionale, personale, relaționale și sociale - 75,9 % dintre respondenți;
- Tipuri de programe pentru dezvoltarea deprinderilor de viață independentă - 65,5% dintre respondenți;
- Evaluarea nivelului de dezvoltare a deprinderilor de viață independentă - 44,8 dintre respondenți;

3.3.5. Dezvoltarea și implementarea de strategii motivaționale pentru a ajuta persoanele încarcerate să își schimbe comportamentul

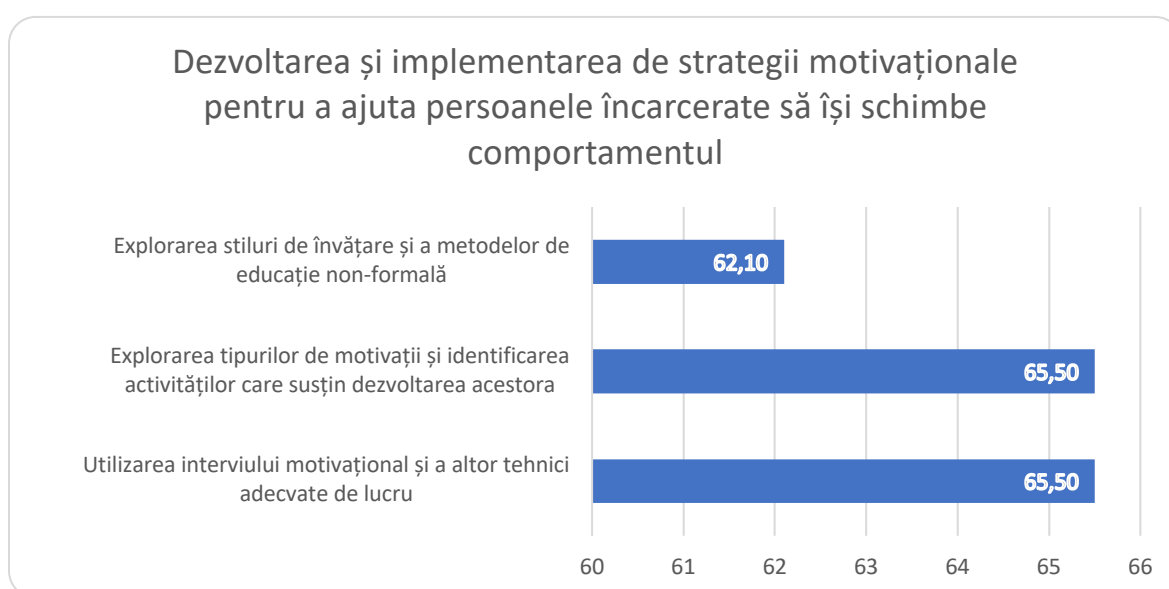
Motivația este un aspect esențial al reabilitării pentru a schimba comportamentul. Cu toate acestea pentru a dezvolta și menține motivația persoanelor încarcerate este necesar ca asistenții sociali să cunoască și să recunoască diferitele stiluri de învățare și nevoile de învățare ale deținuților.

Lipsa motivației și stimularea neadecvată pot duce la o participare scăzută la programe, precum și la lipsa de progres.

Pentru a identifica nevoile și provocările deținuților, asistenții sociali pot să folosească tehnici adecvate, printre care interviul motivațional.

Prioritățile identificate de respondenți cu privire la interesele și nevoile de formare profesională continuă în acest domeniu specific de intervenție:

- Utilizarea interviului motivațional și a altor tehnici adecvate de lucru - 65,5% dintre respondenți;
- Explorarea tipurilor de motivații și identificarea activităților care susțin dezvoltarea acestora - 65,5% dintre respondenți;
- Explorarea stiluri de învățare și a metodelor de educație non-formală - 62,1% dintre respondenți;

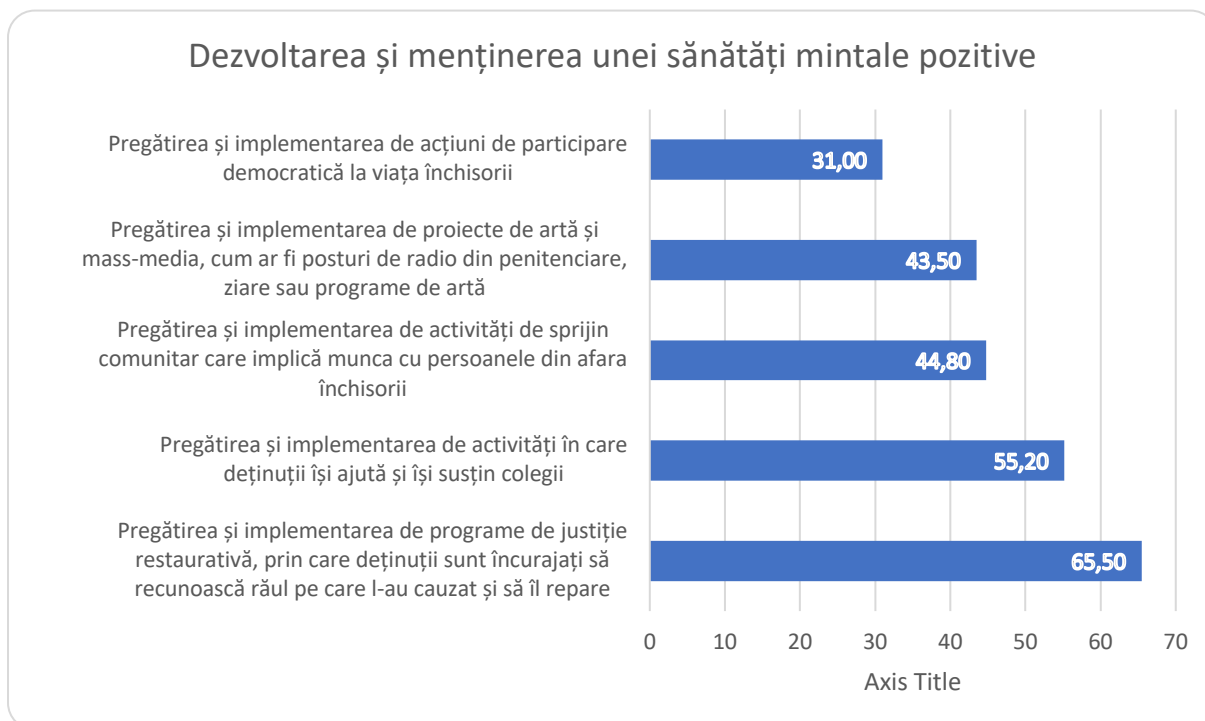
3.3.6. Dezvoltarea și menținerea unei sănătăți mintale pozitive

Sănătatea mintală pozitivă include sentimentul de încredere și respectul de sine. Implică să fii și să te simți responsabil pentru tine, pentru ceilalți și să utilizezi adecvat abilități de gândire rațională. O sănătate mentală pozitivă și acoperirea nevoii de valorizare personală se realizează atunci când persoana încarcerată își exercită responsabilitatea, contribuind pozitiv la viața închisorii sau la comunitate în ansamblu.

În practica internațională a închisorilor găsim diferite activități prin care deținuții sunt susținuți pentru menținerea unei sănătăți mentale pozitive.

Prioritățile identificate de respondenți cu privire la interesele și nevoile de formare profesională continuă în acest domeniu specific de intervenție:

- Pregătirea și implementarea de programe de justiție restaurativă, prin care deținuții sunt încurajați să recunoască răul pe care l-au cauzat și să îl repare - 65,5% dintre respondenți;
- Pregătirea și implementarea de activități în care deținuții își ajută și își susțin colegii - 55,2% dintre respondenți;
- Pregătirea și implementarea de activități de sprijin comunitar care implică munca cu persoanele din afara închisorii - 44,8% dintre respondenți;
- Pregătirea și implementarea de proiecte de artă și mass-media, cum ar fi posturi de radio din penitenciare, ziare sau programe de artă - 43,5% dintre respondenți;
- Pregătirea și implementarea de acțiuni de participare democratică la viața închisorii - 31% dintre respondenți;

3.3.7. Transferul de la penitenciar la viața în comunitate

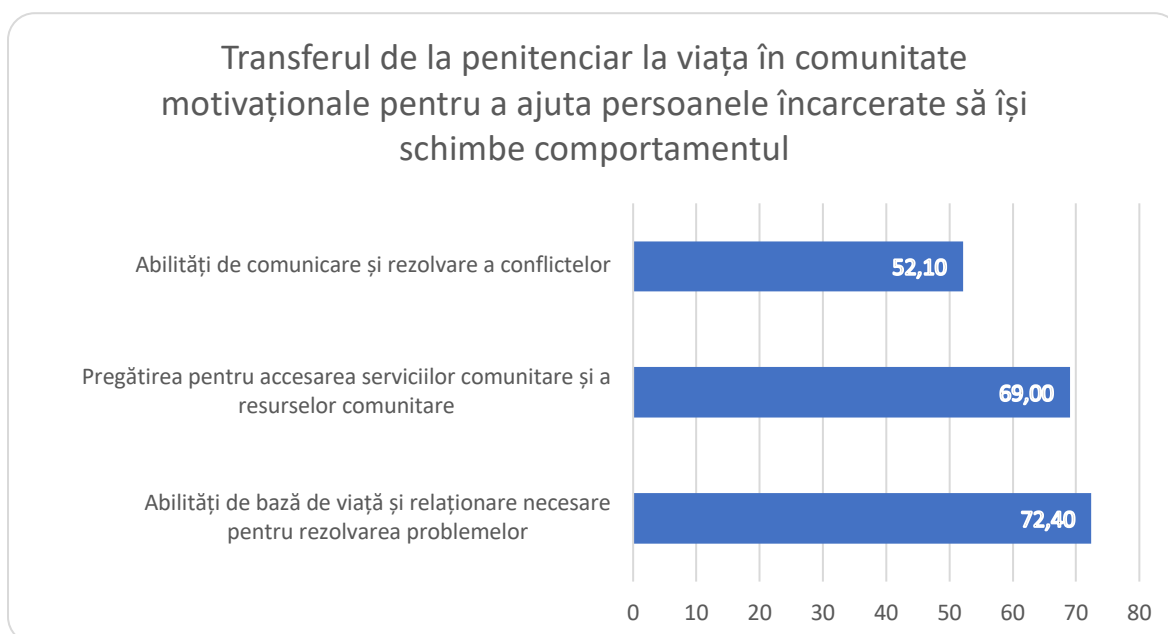
Închisoarea poate avea câteva efecte negative asupra abilității deținuților de a duce o viață independentă.

Perioada de tranziție de la custodie la comunitate poate fi deosebit de dificilă. În mod obișnuit, aceștia se confruntă cu anxietate și stres asociate cu nevoia de a găsi un loc de muncă și cazare, de a repara relațiile deteriorate, de a se confrunța cu stigmatul social și potențialul de izolare și de a respecta condițiile de supraveghere oficială.

S-a constatat că săptămânile imediat după eliberare sunt cruciale pentru a determina măsura în care reintegrarea socială în comunitate va avea succes.

Prioritățile identificate de respondenți cu privire la interesele și nevoile de formare profesională continuă în acest domeniu specific de intervenție:

- Abilități de bază de viață și relaționare necesare pentru rezolvarea problemelor - 72,4% dintre respondenți;
- Pregătirea pentru accesarea serviciilor comunitare și a resurselor comunitare – 69% dintre respondenți;
- Abilități de comunicare și rezolvare a conflictelor - 52,1% dintre respondenți;

CFCECAS este centru acreditat SR EN ISO 9001:2015 / ISO 2015 în domeniul formării și supervizării în asistența socială și este operator acreditat pentru prelucrarea datelor cu caracter personal.

@CFCECAS 2021